

PRODUCED BY

Piero Fantani

N. 17

Merde d'Artiste

CONTENU NET OR 30
CONSERVÉE AU NATUREL
PRODUITE ET MISE EN BOITE
AU MOIS DE MAI 1961

Artiste
CONTENU
PRODUITE
AU MOIS DE MAI 1961

Gottfried Benn: Rekviem

Na každém stole dva. Muži a ženy
přes sebe. Nazí, přesto beze bled.
Lebka a hrudní koš otevřeny.
Těla teď rodí. Rodí naposled.

Tři misky vždy: od mozku po varlata.
Ďábelský chlív i krásný Boží chrám
z dna kbelíku jak z krvavého bláta
se šklebí Pádům, hříchům, Golgotám.

Do rakví zbytek. Novotvary visí:
dětská hrud', mužské nohy, ženské zadky.
Ze dvou, co spolu smilnívali kdysi,
tu leží cosi jako z jedné matky.

George Dickie (*1926)

Doktorát 1959:

Etická teorie

Francise Hutchisona.

Koeditor *Aesthetics: A Critical Anthology*. Teorie vkusu osmnáctého století: *Hutcheson, Gerard, Alison, Kant*.

1990 vicepresident *American Society of Aesthetics*.

Francis Hutcheson (1694-1746)

- 1) Empirik i realista: krása je reálná vlastnosť jednoty v mnohosti.
- 2) Obecný „vnitřní smysl“, mocnosť vnímat krásu pravidelnosti, řád a harmonii - schopnosť vkusu, stejného typu jako zrak či sluch. Kapacita vkusu vzrůstá cvikem a vyšší senzitivitou.
- 4) Kdykoliv pozorujeme jednotu v mnohosti, naše vnitřní smysly jsou stimulovány.
- 5) Pro náležitý soud je nutný postoj bezzájmovosti.
- 6) Tedy: krásný objekt musí
 - a) být uvažován z postoje bezzájmovosti a
 - b) mít formální vlastnost jednoty v mnohosti.

Recipient – objekt

realismus – postojové teorie

1. úkol ET od 18. st.: určení respondentovy účasti v estetickém vztahu O – R.

Speciální zkušenost?

Postoj?

Schopnost?

Speciální měřítko?

2. úkol: realismus vlastností

Jinak: ET jaký je podíl
recipientova v estetickém
soudu?

Má recipient **esenciální** podíl?
Ex. rys odlišující estetickou
zkušenost od ostatních –
náboženské, praktické,
morální, vědecké ap.?

Číslo 1: Mýtus estetického

Oblast estetiky ohraničena:

1. e. schopnost či dovednost (*facultas*); e. postoj či vnímání (bezzájmový zájem aj.).
2. vlastnosti

Dickie.: vše – pojem *říše*
estetického, zvláštní, esenciálně
estetická zkušenost – **mýtus**.

Vnímání est. od obyč. nelze
principiálně odlišit.

Postulovat zvláštní schopnost či
dovednost (vkus, speciální postoj)
je nepodložené.

Zbývají vlastnosti?

The Myth of the Aesthetic Attitude

D. napadá standardní *bezzájmovost* (Kant).

Např. kantovec Stolnitz (*Aesthetics and Philosophy of Art*): estetický postoj je „bezzájmová a chápavá pozornost vůči jakémukoliv objektu vědomí kvůli němu samému“. (Kantovské: estetická záležitost – bezzájmová účast na něčem)

Dickie:

Sama bezzájmovost vypovídá o recipientových motivech, je *estetickým* druhem zájmu; nepoukazuje na žádný zvláštní rys v recipientově aktu vnímání:

Příklad:

2 lidé poslouchají symfonii – jeden jako přípravu na zkoušku z dějin hudby, druhý pro radost. První má vnější zájem, druhý ne.

Oba ale *mohou poslouchat se stejnou pozorností.*

Oba si *mohou povšimnout přesně týchž rysů.*

Tedy:

1. Existuje jediný správný estetický postoj:
bezzájmovost.
 2. A vnímá dílo D se zájmem x .
 3. B vnímá D *bezzájmově* („se zájmem ‘ b ‘“).
 4. D má esteticky relevantní vlastnosti
 v_1, \dots, v_n .
 5. A i B vnímají v_1, \dots, v_n (D).
 6. Jestliže jak A s x , tak B s ‘ b ’, vnímají tytéž
 v_1, \dots, v_n (D), je bezzájmovost irelevantní.
- ∴ Pojem *bezzájmovost* lze z teorie vypustit (Ockham).

Číslo 2: Institucionální definice umění

"The New Institutional Theory of Art,"
1984

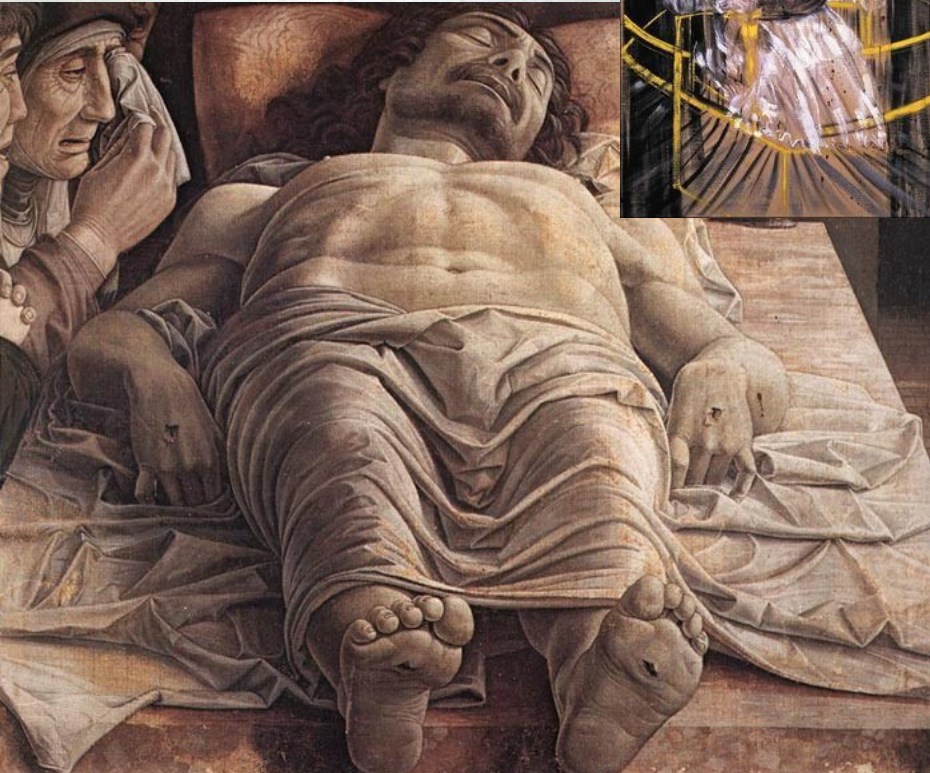
Proti reálným (esenciálním) definicím.

Před D. v 50. a 60. letech vliv Wittgensteina II.
Co to je?

Morris Weitz:

1. umění nelze jako otevřený pojem definovat;
2. to, že nemáme žádnou reálnou definici
neznamená deficit: máme **rodinnou
podobnost**.

Třída UD = třída UD podobných
analogicky podobnosti rodinné

Kontra rodinná podobnost

D. *rodinnou podobnost* odmítá. Proč?
Protože všechno se v určitém ohledu podobá něčemu jinému. A tak nás povede pojem umění na základě rodinné podobnosti k tomu, že za umění budeme pokládat **všechno**.
Pojem rodinné podobnosti při určování, co je umění, neefektivní.

D.: umění může vypadat jakkoli—
exkrement, sušák, život s vlkem.

Problém: obecnost.

Daná věc proto **musí být zavedena** do
třídy UD **náležitou procedurou**

(Goodman: ne „co“, ale „kdy“, příp.
„jak“): jako umění bude posvěcen
správnými lidmi:

O je UD =_{df} O je artefakt + O
byl udělen statut kandidáta
na ocenění určitou osobou či
osobami jednajícími jménem
jisté instituce uměleckého
světa

Kritika

1. Df kruhová: v definiens umělecký svět: jak zavést **umění** bez **uměleckého** světa?

Dickie : nejde o *circulus viciosus*. Df je informativní.

2. analogie s formálními institucemi, jako je právo nebo náboženství, neplatí. Proč?

Ony instituce mají přesná formální kritéria pro každého, kdo v nich má zastávat nějakou pozici (tak např. nemohou být prezidentem ČR hrábě, či žehlička) i kritéria pro vykonavatele procedur (např. svěcení = jen biskup).

Taková kritéria umělecký svět nemá. Tedy není instituce. Ale na té analogii závisí postačující podmínka D. definice: postačující podmínka D. definice předpokládá něco, co neexistuje.

D.: uznávám.

Namísto *uměleckého světa* nabízí *koloběh umění* = praxe zahrnující komplexní vztahy mezi umělci a jejich publikem. Nová postačující podmínka:

O je uměleckým dílem =_{df}

O artefakt + O vytvořen pro
presentaci uměleckému
publiku, tedy pro koloběh
umění

Vysvětlení pojmů:

1. Publikum = M osob, připravených porozumět prezentované věci.
2. Systém uměleckého světa = rámec pro presentaci uměleckých děl umělcem uměleckému publiku.
3. Umělec = osoba, která se s porozuměním účastní na tvorbě uměleckého díla.
4. Umělecký svět = totalita systémů uměleckého světa.

(Viz Dickie: *The Art Circle: A Theory of Art*)

Kruhovost už zde D. nepřipouští:
nejde o *circulus viciosus*. :
kruhovost, či „ohybnost“ („inflect“),
charakteristický rys kulturních
pojmu.

Ale: je tato teorie **skutečnou teorií
umění?**

Vysvětluje?

Netrivializuje?

Trivializace: takto lze definovat jakékoliv „složité, koordinované, komunikativní praxe“, např. estetiku: stačí stanovit „estetické dílo = diskurs vytvořený pro prezentaci estetickému publiku“ a následně ustavit několik „ohnutých“ tvrzení, v nichž bychom nahradili slovo „umění“ slovem „estetika“, slovo „umělec“ slovem „estetik“, a obrat „umělecký svět“ obratem „svět estetiky“.

Říká D. o umění něco určitého?

„Umění je nutný rámec pro koordinovanou, komunikativní praxi určité úrovně složitosti“; ale onu praxi nelze zjistit díky jejímu **obsahu** (bez esenciální definice)!

D. neříká nic o umění *jako* o umění. Tvrdí, že umění náleží do rodu komplexních, koordinovaných, komunikativních praxí.

Je to definice *umění*?

Je to rozlišovací kritérium?

„Málokterá kniha je tak odporně samolibá jako tahle. Je to pošetilá kniha, nikoliv kniha pitomá. Některé její úvahy, například o anglickém právu, jsou pronikavé a zajímavé, a S. sám je jedním z nejlepších britských filozofů. Avšak ješitný, domýšlivý, snobský a falešně sentimentální tón této elegie dokazuje, že S. nyní zdegeneroval a přešel od Kanta k blábolům“ (*he has now degenerated from Kant to cunt*).

Tato kniha buď ošklivou anglickou realitu potlačuje, anebo ji neupřímně omlouvá. Je to vulgárně sentimentální hymnus anglickému venkovu, zemi, která nikdy nebyla příliš příjemná k životu. Mlčí o tom, že lidé byli zbavováni majetku a vyháněni z půdy, čímž vznikl první 'kapitalistický venkov' ve světové historii.“

(Terry Eagleton o *Elegii za starou Anglii*)

Roger Scruton (*1944)

Filosof, estetik, politický
komentátor, hudební skladatel
(*The Minister*, Praha 1995).

Vraťme estetice postavení
filosoficky výsadní disciplíny, jaké
měla v dílech Kanta a Schillera!

Dílo

Cambridge, analytická filosofie. Poté v
Bordeaux, v Římě. 1968 v Paříži.

Art And Imagination 1974;

The Aesthetics Of Architecture 1979;

The Aesthetic Understanding 1983 (*Estetické
porozumění*, Brno 2005);

The Aesthetics Of Music 1997;

An Intelligent Person's Guide To Philosophy
1996 (*Průvodce inteligentního člověka filosofií*,
Brno 2003).

Estetika.

Mezi světem vědy a světem
každodennosti – *Lebenswelt* –
propast (Kant!);

věda = cíl v neosobním a
absolutním náhledu na svět o
sobě, nikoli ve světě naší
každodenní intimní zkušenosti.

S.: vědě něco chybí. Co?

Intencionální porozumění, jehož pomocí popisujeme, kritizujeme a ospravedlňujeme svět tak, jak se jeví *nám*. Intencionální porozumění naplňuje svět v našich cílech, činech a emocích implicitním smyslem.

Pojmy a vysvětlení generované v rámci tohoto porozumění se vyvíjejí v běhu generací jako odpovědi na naše potřeby. Nelze je nahradit vědeckým, hlubším popisem světa, popisem odhlížejícím od toho, jak se svět jeví lidem, popisu vedoucího k odcizení lidského subjektu světu intimnosti.

Kantovský postoj projekce člověka do světa, lidské konstrukce (smyslu) světa.
Weltanschauung.

Art and Imagination a The Aesthetic of Architecture: analýza estetického soudu (ES). ES náleží do imaginativní zkušenosti vnímatele; důraz na způsoby vnímání UD tak, aby promlouvaly, komunikovaly (Kant). V zásadě psychologický přístup k estetice; S. se odmítá zabývat UD, které svůj smysl skrývají kdesi mimo povrch, a také díly vyžadujícími nějaké *quasiverbální* dekodování estetického (Kant: epistemický fenomenalismus).

Est. zkušenost je na úrovni každodenního poznávání krásného, legračního, tragického, bizarního atd. V uměleckých dílech se manifestuje bezzájmová (viz Kant, *Dickie*) sensibilita každodennosti.

UD a jejich kritika? Zjemňování porozumění každodennosti!

Kognitivismus.

Est. zkušenost vyjevuje smysl světa (Kant).

The Aesthetics od Architecture: smysl konkrétních staveb pro vnímatele; jak může budova vypadat *poklidně* nebo *vyváženě* nebo *živě* nebo *teatrálně* nebo *pompézně* atd.

Estetika = systematické studium takové zkušenosti: vnímáním děl a scén se vyjevuje smysl světa.

Později příkládá S. estetice ještě větší důležitost – vztahuje ji k náboženství, resp. jeho úpadku:

S. se klade do tradice Kanta a Ruskina. Estetické vyjevuje smysl světa podobně jako přirozená teologie. Prostřednictvím estetické kontemplace cítíme smysl a inteligibilitu, personalitu všeho, co nás obklopuje. V estetické kontemplaci *nápodobá* transcendentálního světa zakotveného v náboženství (Kant!). Tento smysl není možné včlenit ani do vědy, ani do morálky (Kant!).

Ukázka: O islamofašismu a cenzuře

Výraz „islamofašismus“ zavedl ve Francii marxista Maxine Rodinson při popisu íránské revoluce z roku 1978. Rodinson označoval za fašistické každé hnutí, s nímž nesouhlasil.

Budme mu však vděční za slovo, jež umožňuje lidem na levici odsuzovat našeho společného nepřítele.

Jiní Francouzi, jako Michel Foucault, vítali totiž onu revoluci jako zábavnou hrozbu zájmům Západu. Až dnes dokážou někteří uznat, že i oni jsou ohroženi válkou, jejímž cílem je globální chaos.

Slovo se uchytilo také proto, že jím můžeme dávat najevo, že nejsme proti islámu jako takovému, jen proti jeho zneužívání teroristy. Jenže: Rodinson byl přes své sympatie ke komunismu mírumilovný člověk, učil sedm let v Libanonu na muslimské škole a v Mohamedově biografii líčí proroka jako mírného propagátora sociální spravedlnosti. A přesto tento životopis odsoudili Egyptané jako urážku islámu, knihu stáhli z učebního plánu Americké univerzity v Káhiře, a pak byla v muslimských zemích zakázána.

Tato urážlivost je příznakem vnitřní nejistoty muslimských duší v moderním světě. Máme pocit, že kolem islámu musíme našlapovat opatrně, jako bychom uklidňovali nebezpečné zvíře. O koránu se nesmí pochybovat, islám musí být považován za náboženství míru a žerty o prorokovi jsou tabu.

V Evropě se toto tichošlápkovství přenáší do legislativy. „Islamofobie“ je už v Belgii zločinem a přes kontinent se šíří hnutí za cenzuru všeho, co by mohlo muslimy urazit. Tedy třeba i tohoto článku.

Většina evropských muslimů s terorismem nesouhlasí. Jenže většiny jsou různé. Podle nedávného průzkumu plná čtvrtina britských muslimů věří, že bomby v Londýně loni v létě byly legitimní odpovědí na „válku proti teroru“. Muslimští vůdcové veřejně prohlašují, že terorismus je politováníhodná, ale pochopitelná reakce na špatnou politiku Západu. To vše vede k jisté skepsi.

Je samozřejmě špatné urážet zbytečně lidi jiné víry; je správné respektovat jinou víru, pokud neohrožuje občanský řád, a muslimům bychom měli prokazovat stejnou snášenlivost a dobrou vůli, jakou očekáváme od nich. Jenže nedávné události nás nutí se ptát, jaký je vlastně v této věci postoj muslimů.

Přestože *islám* má stejný kořen jako *salaam*, neznamená *mír*, nýbrž *podřízení*. A přestože korán mluví o dobrovolnosti v náboženství, nepřetéká laskavostí k těm, kdo odmítají se podřítit vůli boží. Odpadlictví je dnes stejně nebezpečné jako v době Mohamedově.

A zlobná reakce muslimů proti každému zlehčování jejich víry je stejně zuřivá jako ta, která hnala vraha Theo Van Gogha. Obyčejný křesťan, který musí snášet příděl skepse a výsměchu denně, si zkrátka říká, že to muslimové přehánějí a že zranění, která tak okázale vystavují, si většinou způsobili sami. Kdykoli o těchto věcech přemýšlím, připomínám si zvláštní rys křesťanství, kterého si všimli Kierkegaard a Hegel, ale dnes se na něj zapomíná: je prodchnuto duchem ironie, paradoxu, odstupu.

Kristus prohlašoval, že jeho království „není z tohoto světa“, nelze ho dosáhnout politikou. Takový postoj je daleko od neveselých zpěvů koránu. Díky odstupu a ironii se vedou skutečná vyjednávání, začínají nabídky k usmíření a uznávají se jiná stanoviska. Zdá se mi, že naděje na pokrok je v podněcování znovunalezení ironického islámu.

Toho, který známe z filozofie ibn Rašída, z perské poezie a z Tisíce a jedné noci. Měli bychom podporovat etnické a náboženské žertování, které mírnilo napětí před dobou „politické korektnosti“. Snad se dočkáme, že jednoho dne se obličej některého pravověrného mulláha rozšíří váhavým úsměvem a začne vyjednávání.